



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

3 De restitutione ex homicidio facienda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Hoc loco etiam tractandum, quid sit restituendum ex ceteris delictis in rebus spiritualibus, nimirum ex simonia, item ex beneficiis, vel personatibus Ecclesiasticis, aut malè acquisitis, aut malè possessis: Item ex fructibus beneficiorum, aut malè habitis, aut malè retentis, aut malè consumptis. Item ex horis canonicis, aut non recitatis, aut malè. Sed de singulis istorum dictum à nobis est in *Tractatibus de Simonia, de Beneficiis, & de Horis Canonicis, & de Pensionibus Ecclesiasticis.*

De Restitutione, ex Homicidio faciendā.

CAPVT III.

NOTANDVM est, Homicidium ex natura sua esse peccatum contra iustitiam. Aliquando tamen in homicidio cōtra charitatem dumtaxat peccatum committitur. v. g. in bello iusto Titus miles occidit Caium hostem; ex odio tamen, iniuria, ita, vel vindicta, peccat contra charitatem, non contra iustitiam. Similiter iudex cum secundū leges morte punit malefactorem, ex odio tamen, vel vindicta. Idem contingit, cum vitam alicuius non defendimus, cum tamen tueri possimus: aliquando enim non defendendo peccamus contra iustitiam, aliquando solum contra charitatem, quotiescunque ex officio vitam alicuius tueri tenemur, quod si non facimus, contra iustitiam agimus. Quando vero non tenemur ex officio, tunc omittendo defensionem alterius, solum agimus contra charitatem, vt si diues extreme indigenti non subueniat, & inde pauper fame moriatur. Similiter si quis mortis periculum incurrit, quem ego possem eripere, licet ex officio ad id non tenear. Hac distinctio est maxime notanda propter ea omnia, quæ dicenda sunt de Restitutione ex homicidio faciendā.

Secundo notandum est, in Quinto Præcepto Decalogi esse à nobis tractatum de Homicidio: vnde hoc loco solum est agendum de Restitutione, quæ oritur ex homicidio.

Ante omnia dubitare merito quis potest, Quo pacto homicidium sit peccatum contra iustitiam? Ratio dubitandi est, quia occidere seipsum, est verè, & propriè homicidium, nec tamen videtur esse contra iustitiam. Item in omni peccato iniustitia, cum opere committitur, infertur iniuria alteri, & sit aliquid iniurio Domino: at in homicidio non videntur ista reperiri, quoniam nemo est Dominus suæ vitæ. Solutus ergo Deus habet Dominium vitæ hominum. Cum ergo hominis ad Deum non sit iustitia, consequenter non erit iniustitia. Item Deus communis est Dominus omnium rerum, ergo homicidium non ideo erit iniustitia peccatum, quia occidatur homo contra Dei voluntatem: nam omne peccatum sit contra Dei voluntatem. Item si Dominus occidat seruum suum, non videtur facere contra iustitiam, quia perdit rem, & possessionem suam.

In hac re S. Thomas 2. 2. q. 64. art. 5. apertè docet, homicidium sui ipsius ideo esse contra iustitiam, quia vnusquisque est pars Reipublicæ, & est ei utilis: occidens seipsum facit contra iustitiam Reipublicæ, quia priuat Reipublicam parte, & membro sibi utili.

Dices, Reipublica non habet Dominium vitæ. Respondet, satis esse, vt vita cuiusque sit utilis Reipublicæ, & Reipublica habet ius seipsum tuendi ex opera, industria, & labore suorum ciuium: nam iustitia non semper fundatur in hoc, vt quis habeat Dominium, satis est si habeat ius vendendi, sicut habet vsuarius, vel usufructuarius, vel commodatarius, vel conductor: sicut etiam homo qui habet famulos, non habet eos vt seruos, habet tamen ius vendendi opera, & labore ipsorum, & contra iustitiam faceret, qui famulos auferret.

Secundo obijciens: Si homines vagi viuerent, & Reipublica nulla esset, tunc in homicidio non peccaretur cōtra iustitiam Reipublicæ, & tamen homicidium ex natura sua est

contra iustitiam. Item, si duo tantum homines viuerent, vel vnus, & hic seipsum occideret, homicidium sui ipsius ex natura sua est contra Reipublicam. Item accidere potest, vt is qui occiditur, non sit Reipublicæ utilis, sed potius perniciosus, aut inutilis. Respondetur, S. Thomam esse locutum supposita regnorum, & ciuitatum constitutione, & diuisione, sicut supposita rerum temporalium diuisione, & propria occupatione, contra iustitiam peccatur, cum res auferatur alteri, quod si res esset communes, & nulli propria, non sic peccaretur contra iustitiam. Sic etiam facta regnorum & ciuitatum diuisione, homicidium hominis est contra iustitiam Reipublicæ, quod si nulla esset Reipublica, non peccaretur contra eam. Item S. Thomas loquitur de homicidio, quo interficitur ciuis Reipublicæ utilis: nam si utilis non esset Reipublicæ, bonum non læderetur: nisi dicas, tunc etiam agi contra Reipublicam, quoniam priuatur parte, & eius suo; sicut si alicui abscideres partem corporis sibi inutilem.

Quidquid sit de hac re, sunt qui dicant, nihilominus homicidium esse contra iustitiam, quia præter iniustitiam Reipublicæ, quam modo habet posita rerum publicarum diuisione, & communi ciuium commodo, habet ex natura sua aliam iniustitiam annexam, nimirum contra Dei voluntatem; Deus enim habet Dominium vitæ cuiusque, vnde homicidium sui ipsius est iniustitia, quia fit iniurio Domino, id est, iniurio Deo.

Dices: Omne peccatum sit contra Dei voluntatem: Respondent, aliud esse de alijs peccatis, quia sunt contra voluntatem Dei, tanquam contra voluntatem legislatoris communis, ac supremi Principis, & Domini: sed non sunt contra voluntatem proximi, & immediati Domini: vt cum quis per fornicationem corpore suo abutitur, vel prodigè dissipat bona sua. Vnde illud peccatum erit contra iustitiam in alijs rebus, quod fit iniurio proprio, & immediato Domino; vt furtum, rapina; hæc enim non dicuntur esse contra iustitiam, quia hanc contra Dei voluntatem; sed quia sunt contra voluntatem eius, qui proprius, & immediatus rei Dominus est: quia vero Deus est proprius, & immediatus Dominus vitæ hominū, ideo homicidium etiam sui ipsius est contra iustitiam, quia sit contra voluntatem proprii, & immediati Domini. Sic etiam si herus occidat seruum suum, facit contra iustitiam: nam licet habeat Dominium in operas, industrias, & laborem serui, non tamen in vitam eius.

Secundo obijciens: Hominis ad Deum non est iustitia, quia Deo pro bonis ab eo acceptis nihil æquale reddere possumus, & quia nihil Deo præstare possumus, quod non sit ipsius: immò vt ei retribuamus, prius ipse tribuit nobis; ergo consequenter nō potest esse iustitia hominis ad Deum, nihil enim Deo auferre possumus. Respondent, satis esse vt homicidium sui ipsius dicatur esse contra iustitiam, si sit peccatum factum cōtra Dei voluntatem, qui solus habet vitæ hominis Dominium: nam verè occidens seipsum, vitam sibi adimit contra veri Domini voluntatem. Deinde colligunt, homicidium alterius esse contra iustitiam, ex triplici capite. Primo, quia Reipublica priuatur membro, & parte sibi utili. Secundo, quia homini vita adimitur, qua nihil carius est, cuius homo habebat vsum, & fructum, & custodiam. Terrio, quia vita auferatur contra voluntatem Dei, qui est verus Dominus vitæ hominis. Sed quomodo homicidium sit peccatum contra iustitiam, & homicidium sui ipsius, quod peccatum sit, diximus in Quinto Præcepto Decalogi.

Secundo queritur, Quid debeat restituere, qui occidit aliquem iniuste? De hac re agit Sotus lib. 4. de iustitia q. 6. art. 3. ad 3. & Cotar. lib. 2. var. resol. num. 7. Gabr. in 4. Dist. 15. Maior eadem Dist. quæst. 19. Ledelma in 4. par. 2. q. 18. art. 2. Siluest. in verò. Restitutio. 3. num. 2. Nauar. cap. 15. num. 22. & seqq.

Conuenit inter omnes, homicidam iniustum esse obligatum ad restituendum. Primo, impenas factas in cura

tione morbi, siue vulneris illati. Secundo ad lucrum cessans. Tertio debet restituere omnia damna ex nece secuta. Sed difficultas est, an in integrum solvere teneatur omnes operas & lucra, quæ alioqui obuentura fuissent, si alius non occideretur? V. g. occidit Titius Caium opificem, qui quotidie ex artificio victum sibi, uxori, filijs, & familiæ comparabat, an teneatur solvere in integrum, quidquid labore suo, & arte acquirerebat. Maior loco supra citato censet, non obligari ad id in integrum soluendum: nam aliquid, inquit, est minuendum, tum quia viuens suis manibus laborat, & laborando quotidie minus aptus fiebat ad laborandum: vires enim corporis continuo labore paulatim deficiunt: tum quia si viveret, vita eius esset periculis exposta, posset enim casu non breui tempore: ergo propter periculum aliquid est minuendum. Hanc sententiam Covarruias loco citato, item Sotus vbi supra, & Ledesma improbant, & aiunt, in integrum esse restitutionem faciendam, quoniam si quis artificem detineret inuitum ut laboraret, qui suo labore iuuisset alioqui lucraturus duos denarios argenteos, teneatur in totum restituere illos duos denarios. Item, si Titus vi impediret mercatorem, ne iret ad nundinas, vel ne merces emereret, teneatur in integrum restituere lucrum, quod illi cessauit.

Ceterum sententia Maioris videtur esse vera, non quidem ex ea parte, quæ ad minus deberi quiescenti, quam laboranti, hoc enim rectè impugnant Covarruias, Sotus, & Ledesma, sed ex parte, quæ dicit lucrum in spe minoris aestimari, quam lucrum in re. Item omnes operas, lucra & commoda artificis intercepti considerari debent cum omnibus suis periculis, impedimentis, & occupationibus, quibus est vita humana exposta, fieri enim poterat, ut Caius artifex citius moreretur, vel aliquo alio impedimento decideretur, ne tantum lucrum acquireret. Fieri item poterat, ut sponte sua à laborando, & lucrando per aliquot dies desisteret, ergo hæc, & alia similia consideranda videntur in restitutione facienda.

Tertio queritur, An præter damnum ex homicidio secutum, debeat etiam aliquid restitui pro iniuria, quæ per homicidium inferatur occiso? Sunt duæ opiniones. Prima assentit, nihil esse pro iniuria restituendum ultra restitutionem impensarum, & lucrum cessantis, & damnum ex homicidio contingentium. Ita sentiunt quidam, immò aiunt, ita docuit Hostiasem, Panormitanum, Zasium, Romanum, & alios. Et probant, quia id videtur asserere iura, & leges, in eis enim impensas, lucra cessantia, & damna secuta ex homicidio restitui iubentur, & nihil præterea. Item quia homo non est Dominus vitæ, neque membrorum, & difficiles sunt restitutiones pro iniuria ex homicidio illata, alioqui enim oporteret aliquid restitui ultra damnum, & impensam ex amputatione membri secuta, pro deformitate ex amputato membro derelicta: pro deformitate fieri ex cicatrice secuta. Oporteret etiam aliquid amplius restitui pro homine ingenuo, vel nobili interfecto, quam pro quocunque alio plebeio occiso.

Altera est opinio, dicentium, aliquid esse pro iniuria restituendum. Et probant, quia præter damna, & impensas, est etiam iniuria contra iustitiam.

In hac re verior est secunda opinio, licet prima opinio sit valde probabilis: nam damnum, quia est contra iustitiam illatum, restitui debet. Sic etiam omnis iniuria, quæ est per homicidium illata, restituenda est, eo modo quo poterit.

Sed difficultas est, an ex modo occidendi iniurioso, nimirum insidiosè, proditoriè, crudeliter, atrociter, sit aliquid amplius, arbitrio boni viri restituendum? Sotus lib. 4. de Iustitia, & iure art. 3. ad 3. assentit aliquid amplius esse restituendum. Sed probabilius est oppositum, quoniam restitutionis obligatio non nascitur ex modo occidendi alium, sed ex damno, vel iniuria inde secuta: quare licet necis modus varietur, nõ variatur tamen restitutionis obli-

gatio, nisi ex modo homicidij vel damnum, vel iniuria augetur.

Quarto queritur, An præter impensas, lucrum cessans, & iniuriam ex homicidio secutam, sit aliquid restituendum pro vita ipsa hominis occisi? Duæ sunt opiniones; vna assentitum aliquid restituendum. Hanc tenet opinionem Scotus in 4. Distinct. 15. quest. 3. Adrianus in 4. de restit. quest. vltima. Maior eod. lib. & Distinct. quest. 10. Sot. lib. eod. quest. 6. art. 3. ad 3. Caiet. in Summa verbo restitutio cap. 2. Siluest. eod. verb. 3. quest. 2. Aruilla eod. verb. num. 2. Id probant, quia vita est per homicidium contra iustitiam ablata, ergo aliquid est pro ipsa restituendum. Item si seruum Caij Titius occideret, deberet aliquid restituere præter damnum, pro ipsa vita serui contra iustitiam occisi. Quod si dicas, Vita pecunia æstimari non potest, cum sit omni auro pretiosior? contra est, quia saltem refarciari, aut compensari æquivalenter potest, sicut etiam fama & honor, quæ sunt maiora bona, pecunijs, compensari solent.

Ait secunda opinio, nihil esse pro vita restituendum. Ita Nauar. cap. 15. num. 22. & probat ex l. Liber homo. ff. de legem Aquiliam, vbi dicitur, hominem liberum nullo pacto æstimari posse, & l. Finali. ff. de his, qui deiecerunt vel effuderunt, vbi dicitur: illi homini libero, qui præterens per viam publicam percutitur re aliqua proieda, aut cadente ex aliqua fenestra, deberi medicationis impensam, & stipendia, quæ sanus lucrum fecisset, non autem quidquam pro deformitate, aut cicatrice inde relicta. Corpus enim liberum non recipit æstimationem. Hæc ibi lex, & l. Ex hac. ff. Si quadrupes pauperiem fecerit, quæ statuit, quod quantumvis contra dominum alicuius animalis, quod occidit alicuius seruum, vel aliud animal, huius Dominus habeat actionem & ius petendi medicationis impensas, & stipendia, quæ alicuius lucrum fecisset, nihil tamen potest petere pro cicatrice, vel deformitate.

Docet ergo Nauarrus, si Titius occidat seruum alterius, vel amputet membrum illius, vel cicatrice deformet, restituere debere totum damnum, quod Dominus patitur, & tantum, quantum minoris venderetur, eo quod membro careat, vel cicatrice habeat. Similiter si quis feminam nobilem cicatrice deformet, restituere debet quantum minoris nuberet, eo quod sit cicatrice notata, & nihil amplius præterea. Colligit ex dictis supradictus Auctor, aliquando maiorem restitutionem esse faciendam ob mercatorem, vel artificem aliquem occisum, quam ob nobilem, vel illustrem: quia sunt restituenda, quæ alioqui mercator, vel artifex lucrum fecisset, quod locum non habet in nobili, vel illustri.

In hac re licet opinio Nauarri sit admodum probabilis, mihi tamen probabilior videtur prima opinio, quia reuera per homicidium contra iustitiam vita est ablata, ergo aliquid est pro ea restituendum: nam iustitiam lex exigit, ut tantum restituas, quantum abstulisti, & tantum refarciaris, & compenses, quantum læsisti, quod si nõ potes in integrum, saltem ex parte. Argumentum verò Nauarri solum probat in foro exteriori ex iure civili non dari actionem petendi aliquid pro vita, sed petendi impensas, stipendia, & lucra, quæ cessant. Leges autem civiles aliquando actionem non concedunt, quando est obligatio in conscientia aliquid faciendi, vel soluendi.

Quinto queritur, An aliquid restitui debeat pro impensis factis in funere? Respondeo ex communi sententia, impensas funeris non esse restituendas, quia huiusmodi impensas alioqui fierent. Intelligitur autem hoc de impensis ordinariè fieri solitis in funere: nam si extraordinariè factæ sunt aliquæ, nimirum ex hoc, quod tali tempore, vel tali loco, vel tali modo occisus est aliquis, amplius solito aliquid expensum est, restitui debet, quia homicidium fuit causa huiusmodi impensarum.

Sexto queritur, An homicidia Iudicis sententia condemnata ad mortem, in integrum satisfaciatur capitis sen-

tentiam passus, an verò restituere etiam teneatur damna ex homicidio secuta? Nauar. *cap. 15. num. 25.* asserit eum obligari; quia Iudex punit homicidam propter damnum Reipublicæ commune: vnde non liberatur homicida ab obligatione solvendi damnum illatum occiso: nam homicida, & Republicam, & occisum læsit contra Iustitiam. Alij verò distinguunt: si homicida punitur à Iudice ad petitionem, & querelam partis læsæ; tunc nihil debet restituere: si tamen capite punitur à Iudice suo officio fungente, nihil pariter e læsa petente, tunc tenetur restituere parti læsæ damnum l'cutum. Alij verò generaliter ajunt, homicidam capite damnatum ad nihil aliud obligari; quia capitis sententia eo impenfat omnem iniuriam, & damnum homicidij.

Sed re vera dicendum est generaliter, homicidam morte damnatum, obligari ad restituendum omnes impenfas in curatione morbi, vel funeris factas modo explicato; & quicquid expensum est, vsque ad mortem occisi; quia hæc damna sunt illata occiso, & pœna mortis à Iudice inflicta non compensat huiusmodi damna; quia sunt in conscientia debiti ex Iustitia, vt rectè docuit Nauar. & præter hæc ad nihil aliud tenetur.

Septimo quaritur, An qui prouocatus ab alio ad duellum, occidit illum in duello, tenetur restituere aliquid? Respondetur, mortaliter quidem illum peccare: quoniam duellum est illicitum; sed non obligari ad restitutionem faciendam; quia eo ipso, quod occisus prouocauit ad duellum homicidam, tacite videtur remississe obligationem restituendi, si in duello interficeretur. Dices, homicidium peccatum est contra Iustitiam; ergo homicida tenetur restitutionem facere. Respondetur, argumenti concludere, restitutionem esse faciendam ex natura rei, nisi obligatio restituendi retinetur ab eo, qui potest remittere: vnusquisque autem potest remittere obligationem restituendi, quæ alioqui in homicida nascereatur: sicut si vulneratus lethaliter remitteret omnem restituendi obligationem, antequam ex vulnere accepto moriatur. Hinc sequitur, vt si duo se mutuo ad duellum prouocent, tacite sibi inuicem remittant obligationem restituendi, si vnus ab altero in duello occidatur.

Octauo quaritur, An qui occidit alium, vt se ipsum defendat, aliquid restituere teneatur? Respondetur, si occidit eum moderamine inculpate tutele, vt dicitur in Iure, non esse obligatum: quia restitutionis obligatio nascitur ratione rei alienæ acceptæ, quod nō est hic, aut ratione delicti contra Iustitiam commissi: sed in casu nostro non est delictum, ergo nec obligatio restituendi. Si tamen occidit absque moderamine inculpate tutele, tunc obligatur ad restitutionem faciendam, quia delictum est commissum.

Quæres, ex qua culpa occidens inuasorem teneatur? Respondetur, regulam hanc esse generalem, quando quis tenetur restituere ex delicto, obligari solum ex dolo, & lata culpa. In nostro igitur casu, si culpa, & negligentia lata fuit, tenetur restituere, non tamen si leuissima, & leuis fuit. Deinde quæres, An huiusmodi restitutio in nostro casu sit mitius faciendā, quàm si homicidium ex industria fuisse admissum? Respondetur, Siluest. *verb. Restitut. 3. q. 2.* & Angel. *cod. verb. num. 1. versu, homicida*, aliter, restitutionem non in integrum, sed ex parte, arbitrio boni viri esse faciendam. Nauar. tamen *cap. 15. num. 27.* ait, restitutionem esse faciendam in integrum; & hoc est probabilius, & verius; quia, vt diximus, si negligentia fuit solum leuissima, vel leuis, non est obligatio restituendi; si autem fuit lata, cum ea sit peccatum mortale, sequitur, vt restitutio sit in integrum faciendā; quia mortaliter, & proinde grauiter peccatum est contra Iustitiam.

Nono quaritur, An ex homicidio casuali sit restitutio necessario faciendā? Respondetur esse considerandum, an qui casu occidit, sufficientem diligentiam adhibuit ne alium occideret; & tunc non tenetur aliquid restituere; quia nulla præcesserat culpa; si verò sufficientem non adhibuit diligentiam, tenetur restituere, quia culpa præcessit. Quæres, ex quam culpa teneatur, hoc est, ex qua negligentia? Respondetur ex dictis in præcedenti quaestione, ex culpa, & negligentia

lata, non leuissima, vel leui: nam in delictis, siue quasi delictis solum ex lata negligentia obligamur: ex quo etiam sequitur, vt restitutio faciendā sit in integrum, vt præcedenti diximus quaestione.

Decimo quaritur, Quid dicendum sit in hoc casu: Titius occidit Paulum occultè, & Caius innocens multa incommoda, & damna patitur ob homicidium sibi falso impositum, teneaturne Titius illa damna Caio restituere? Respondetur, esse distinguendum: Si Titius probabiliter præiudicet esse damnum passurum ex eo homicidio, vt pote, quia prænouerat inter Caium, & Paulum esse inimicitias, tunc tenetur Titius ea damna Caio restituere: cauere enim debuit ne Caius ea damna pateretur. Si autem non præiudicet esse damna passurum ex homicidio, tunc nihil tenetur restituere Caio; quia eam nihil præiudicet, nulla in eo culpa præcessit, vt Caius damna pateretur: vnde quicquid damni Caius passus est, aliunde accidit, non ex vlla culpa, & delicto Titij.

Vndecimo quaritur, Homicida quibus hæredibus occisi restituere teneatur? V. g. Titius occidit Caium, Caius verò sua industria, labore, vel bonis alebat uxorem, filios, parentes, aliquos cognatos, famulos, amicos, quorum omnium alimenta Caij necesse cessarunt, an Titius hos omnes alere teneatur? Nauar. *cap. 15. num. 24.* asserit esse obligatum ad alendos etiam cognatos; & ceteri Scotus, Gabriel, Adrianus generaliter inquirunt obligari ad alendos eos, quos alioqui Caius occisus aluisset. At Sotus *lib. 4. de Iustitia, quest. 6. art. 3. ad 3.* docet Titium obligari ad alendos eos, quos Caius alere tenebatur; vt pote filios, uxorem, & parentes; non tamen eos, quos Caius ex liberalitate tantum aluisset.

Sed in hac re prima opinio est multo verior. Vnde in hoc est idem dicendum, quod in simili dicimus de impediendo alium à consecutione alicuius boni, si tu me impediatis vi, metu, fraude, vel mendacio, ne Titius mihi elemosynam det, vel legatum ex testamento relinquat, vel beneficium Ecclesiasticum, aut aliquod officium vtile mihi conferat, teneatur mihi tantum restituere, quanta est probabilis spes, quod ego essem alioqui illa bona consecutus. Si autem me impediatis tantum nudis precibus, vel verbis, nihil teneatur mihi restituere.

Ex huiusmodi doctrina, quæ communis est omnium, sequitur, vt homicida teneatur etiam alere, quos occisus alioqui ex liberalitate sola aluisset; quia homicidium est vi illatum, & contra Iustitiam; ergo vi, & contra Iustitiam impediti illi sunt ab alimentis; quamuis alerentur ex sola liberalitate. Cæterum non sunt restituenda alimenta omnino in integrum, sed in ea quantitate, quanta probabilis est, quod esset futura, si non fuisset patratum homicidium, & deductis etiam periculis, quibus alimenta essent exposita.

Duodecimo quaritur, An si homicida non possit restituere, teneatur compensationem aliquam facere in bonis spiritualibus, hoc est, an teneatur, vel preces fundere ad Deum, vel sacrificia offerre pro anima occisi? Scotus ait: vbicunque est pœna mortis pro homicidio constituta; debere homicidam patienter sustinere pœnam illam sibi per Iudicem illatam; non tamen obligari ad se offerendum ad huiusmodi pœnam. Vbicunque verò non est talis pœna pro homicidio destinata, vel quancumque homicida pœnam hanc passus non fuerit, debere pro anima occisi preces fundere, & sacrificia offerre. Scotum communiter sequuntur Adrianus, Almainus, Gabriel, & Antoninus.

Cæterum Sotus aperte fateatur, nō esse obligatum homicidam ad huiusmodi compensationem spirituales faciendam; quia ratio Iustitiæ solum exigit, vt iniuria compensetur, damna refarciantur. Deinde spiritualia bona sunt superioris ordinis, & generis, quàm temporalia, ergo non sunt debita pro temporalibus. Et confirmatur, quia fieri potest, vt occisus fuerit infidelis, aut hæreticus, cui nihil proficiant spiritualia bona. Dices, pro vita occisi aliquid est restituendum, nō pecunia, quia est longè vilior pecunia,

quam vita: ergo erit dandum aliquid spirituale. Respondetur: Sicut pecunia est longe vilior quam vita, ita quodcumque spirituale bonum est longe pretiosius, quam vita temporalis: proinde pretiosiora bona non tenentur dare pro minus pretiosis, & inferioribus.

Decimotertio quaeritur, An homicida ipso iure amittat Ecclesiasticum beneficium, si quod habet? De hoc dubio diximus in tractat. de benef. In praesentia satis sit dicere, communem esse opinionem, cum ipso iure non amittere Beneficium, antequam à Iudice condemnatur, & consequenter ante sententiam Iudicis, fructus Beneficij facere suos: & renunciationem Beneficij, si fecerit ante sententiam Iudicis, esse in conscientia validam. Glossa in cap. 2. vi. lre pendente, in 6. communiter recepta, ut ait Couar. in cap. si furiosus, de homicidio, par. 2. §. 3. mm. 7.

Decimoquarto quaeritur, An homicida in conscientia in bonis occisi, possit succedere relictis ei, vel ex testamento, vel ab intestato? Respondetur, ex Iure civili communi aperte constare, non posse homicidam ei succedere. *L. indignum. ff. de his, qui ut indignis auferuntur.* & *L. cum rario. ff. de bonis damnatis.* haec habentur. [Qui manifeste comprobatus fuerit, ut per eius negligentiam, & culpam, alius, à quo haeres institutus erat, moreretur, repellitur ab hereditate.] Sed notandum est, hanc legem, & alias similes habere vim post sententiam criminis, quare autem sententiam Iudicis potest in foro conscientiae homicida in hereditatem succedere. Immo si ante mortem, homicidam testator herede relinquit, post lethale vulnus ab eo acceptum, testamentum non condens, aut testamentum antea factum confirmans, valet etiam in foro exteriori secundum aliquorum opinionem. Alij autem putant etiam tunc in foro exteriori non valere, & merito in penam criminis homicidam priuari hereditate. Item qui accusando non vindicant necem testatoris, iure communi cui li ab hereditate repelluntur. *L. ei, qui mortem.* & *L. portiones. ff. de his, qui ut indignis auferuntur.* & *L. cum mortem. ff. de iure sscel.* Item Iure etiam communi civili homicida non potest hereditatem testatoris occisi habere, etiam si ad alium heredem devenerit, cui homicida ex iure aliqui successisset. *L. Lucius. ff. de iure sscel.* Omnes huiusmodi leges solum habent vim post sententiam criminis latam.

Quod si quaeras, an hereditas, qua homicida priuatur, accedat alijs cohæredibus, an vero pertineat ad filium? Respondetur, propositi dubium habere locum solummodo in foro exteriori post sententiam criminis latam, & tunc pertinere ad filium, non autem accedere alijs cohæredibus: nam in penam criminis merito homicida priuatur parte hereditatis sibi aliqui obuentura: & in penam etiam criminis ea pars hereditatis applicatur filio, quia potuit eam sibi filicus iure applicare.

De Restitutione facienda ex vulnere, vel amputatione membri.

CAPVT IV.

PRIMO quaeritur, quo pacto vulnerare hominem, vel membrum aliquod hominis amputare, sit peccatum contra iustitiam, etiam si quis sibi ipsi membrum abscondat? Ratio dubitandi est, quia potest alicui ex consensu, vulnus infligi, vel membrum abscondi, & scienti, ac volenti non fit iniuria, vel iniustitia. Respondetur, Quoties vi, vel fraude, vel quomodocumque contra voluntatē hominis vulnus infligitur, vel membrum amputatur, peccati est iniustitiae, quia ipsi homini vulnerato, vel cui membrum amputatur, fit iniuria, & damnum. Item quodcumque quis consentiens vulneratur, vel membro priuatur sine causa, peccatum est contra iustitiam, quia sicut nullus habet dominium suae vite corporalis, quoniam illud sibi Deus retinuit, sic nullus habet Dominium membrorum: eadem enim est ratio totius, & partis. Quare sicut homo seipsum occidens, vt

vt supra diximus, facit contra Iustitiam Republicae, & Dei sic etiam seipsum vulnerans, vel membrum amputans, vel sine causa id sibi fieri permittens, facit contra iustitiam Republicae, & Dei.

Secundo quaeritur, Quid sit pro vulnere, vel amputatione membri restituendum? Respondetur, ex communi sententia, esse restituendas omnes impensas in curatione vulneris, vel membri. Item omne quod interest vulnerati, nimirum lucrum, quod illi cessavit, & damnum, quod accepit. Omnis item iniuria, si quae est illata, est compensanda. An vero praeter haec sit etiam aliquid restituendum pro ipso membro amputato, aut pro deformitate cicatricis, sunt duae opiniones, sicuti diximus supra de homicidio. Nauarrus enim putat, nihil aliud esse restituendum. Alij vero aiunt, esse aliquid restituendum pro ipsius membri vita ablata. Sed, vt diximus, valde probabilis est opinio Nauarii. Et quicquid sit de hac re, certum est, si seruo membrum sit amputatum, Domino ipsius esse restituendum, quanti minoris venderetur seruis, quod eo membro careat. Similiter si femina vulnerata derelicta sit cicatrix, est restituendum totum damnum, quod ea patitur ob cicatricem, nimirum si ob eam non nupsisset pari.

Ex dictis sequitur, quod etiam sit restituendum pro libertate alicui contra iustitiam adempta, v. g. Titius Caesum aliqui liberum hominem seruituti subiecit iniuste, necesse est, vt in libertatem restituatur, pecunijs eum redimendo, vel aliter pro eo satisfaciendo.

De Restitutione ob stuprum facienda.

CAPVT V.

DE stupro qualis sit luxuriae species, explicuimus in sexto Praecepto decalogi. In praesentia solum est agendum de obligatione restitutionis quae nascitur ex stupro.

PRIMO quaeritur, Quo pacto stuprum sit contra iustitiam? Respondetur, inter omnes conuenire, quodcumque aliquis corrumpit virginem vi, minis, metu, fraude, vel mendacijs, esse peccatum contra iustitiam: tum quia vis inferitur faminae: tum quia iniuria, & damno afficitur virgo contra voluntatem suam.

Tota difficultas in eo posita est, an quando femina consentiens corrumpitur, qui corrumpit illam, peccet contra iustitiam? Duæ sunt opiniones. Prima asserit non esse peccatum contra iustitiam, immo nec esse speciale peccatum luxuriae à simplici fornicatione distinctum. Ita Sotus in 4. Dist. 18. q. 2. art. 4. Ratio huius est, quia stuprum non est speciale luxuriae peccatum, nisi quando quis corrumpit vi, vel fraude, vel mendacijs: & tunc stuprum esse iniustitiam simul cum peccato luxuriae coniunctam, at si sponte sua consentiens sinat se ab alio corrumpi, non esse iniustitiam, quoniam femina Dominium habet suae virginis, & nemini facit iniuriam, si libere suam perdat virginis, & velit inuoluta manere.

Alia secunda opinio, stuprum esse speciale peccati luxuriae à simplici fornicatione specie distinctum, etiam si libere consentiens virgo femina corrumpatur, & esse iniustitiam peccatum, quia sicut nullus habet Dominium alterius sui membri corporalis, ita nec femina habet Dominium suae virginis integritatis: nam virginea integritas videtur connumeranda inter membra, siue bona corporalia, est enim virginea integritas à natura data. Ita videtur sentire Medicus in sua Instructione confessoriorum, cap. 1. §. 181.

In hac re probabilis mihi videtur, stuprum, etiam in virgine, quae consentiens corrumpitur ab aliquo, esse speciale peccatum luxuriae, à simplici fornicatione specie distinctum, non tamen esse iniustitiam peccatum, quod sit speciale luxuriae peccatum, probauimus in sexto Praecepto decalogi. Quod autem non sit iniustitiam delictum, ratio videtur ostendere, quia non facit iniuriam virgo libere consentiens